

VELENÍ VOJSKŮM V PRŮBĚHU OPERACE

Charakteristické pro velení vojskům v průběhu operace je to, že velitel a štáb armády řídí bojovou činnost a současně organizuje plnění nových úkolů. To vyžaduje tvůrčí přístup, iniciativu, umění rychle a všestranně hodnotit situaci a v souladu s ní co nejefektivněji použít vlastní síly a prostředky.

I když činnost velitele a štábu armády v průběhu operace bude vycházet z obecně platných zásad, bude mít řadu zvláštností a odlišností od činnosti při plánování a organizaci operace. Jde především o náročnou práci při shromažďování a vyhodnocování informací všeho druhu, o nutnost přijímat a neprodleně realizovat zdůvodněná rozhodnutí i o složitější podmínky práce na místech velení. Z charakteristiky soudobých operací také vyplývá, že omezená doba na přípravu a realizaci rozhodnutí se nutně projeví i v možnosti zpracování dokumentace.

Z obecných **zásad velení v průběhu operace** chci uvést, že velitel a štáb armády jsou povinni při velení v průběhu operace rozhodně uskutečňovat dříve přijaté rozhodnutí. Při náhlých změnách situace je velitel povinen buď upřesnit dříve přijaté nebo přijmout nové rozhodnutí.

Při přípravě rozhodnutí v průběhu operace si musí velitel armády zhodnotit změny v situaci a v souladu s plánem operace usměrnit úsilí vojsk k plnění stanovených úkolů.

Jedním z nejdůležitějších úkolů je nepřetržitý sběr a zpracování údajů o operačně taktické situaci. Tím si vytváří jednu ze základních podmínek nepřetržitosti velení. Přitom bude počítat se složitostí situace a s možností její náhlé změny. I z tohoto důvodu musí štáb vynikat vysokou operativností.

Operativnosti v práci štábu dosahujeme věcně správným hodnocením situace a stanovením hlavního článku, úkolu v práci velitele a štábu. To pak určuje i výběr metod velení, práce štábu, způsob využití prostředků mechanizace a automatizace velení s cílem urychlit procesy velení a zkvalitnit podklady k rozhodnutí. Vysokou operativnost zabezpečíme spolehlivým spojením s vojsky, které pak umožňuje včasné předání bojových úkolů podřízeným, bojových

hlášení, nařízení a povelů. A konečně pružný systém míst velení a jejich vybavení velitelsko-štabními obrněnými transportéry a vrtulníky umožňuje, aby velitel armády byl v průběhu operace tam, kde se v daný okamžik rozhoduje o úspěchu při plnění hlavního úkolu operace.

Bojové úkoly můžeme vojskům předávat různými způsoby. Máme-li dostatek času, úkoly předává osobně velitel na VS armády, jinak je mohou doručovat pověřeni funkcionáři na VS podřízených, popř. pomocí styčných důstojníků, nebo technickými pojiťky. Rozhodujícím pro volbu způsobu předání je, aby podřízení obdrželi bojový úkol tak, aby měli co nejvíce času na organizaci jeho splnění.

V průběhu operace se úsilí velitele a štábu armády soustřeďuje na zabezpečení neustálé pohotovosti jaderných a palebných prostředků k vedení úderů a paleb, načasné předávání rozkazů a nařízení, správné a přesné pochopení situace a úkolů podřízenými a načasné splnění bojových úkolů vojsky.

Nepřetržitost velení je podmíněna i způsobem přemísťování míst velení v průběhu operace. Proto je třeba včas stanovit směr jejich přemísťování, dobu a způsob jejich přemístění do nových prostorů v průběhu operace, vyčlenit nezbytné síly a prostředky pro obranu a ochranu míst velení a k jejich ženíjnímu budování. Za vyřazené velitelské stanoviště přebírá velení záložní velitelské stanoviště, které je podle soudobých názorů vybaveno tak, aby bylo schopné plnohodnotně převzít velení. Je třeba počítat i s tím, že v průběhu operace mohou být vyřazena všechna armádní místa velení. Jak ukazují některé zkušenosti ze cvičení řeší se předání velení při vyřazení všech míst velení jednoho stupně buď „shora-dolů“ nebo naopak. Někdy bude výhodnější, aby velení převzal jeden z podřízených velitelů divízi, který byl se svým štábem k tomuto úkolu již dříve předurčen a připraven. Jindy může být výhodnější, aby velení převzal na určitou dobu velitel a štáb frontu (vyčleněná operační skupina).

Udržování nepřetržité součinnosti vojsk je jednou ze základních povinností velitele a štábu armády při řízení operace. K tomu je třeba nepřetržitě sledovat vývoj situace, analyzovat průběh bojové činnosti a tendence jejího rozvoje, pomáhat podřízeným štábům a vojskům obnovovat narušenou součinnost nejen v pásmu armády, ale i se sousedy. K udržení nepřetržité součinnosti upřesňujeme vojskům dříve stanovené úkoly, měníme podřízenost posilových prostředků a upřesňujeme dobu a způsob vedení jaderných úderů, úderů letectva a paleb dělostřelectva s činností tankových a motostřeleckých divízi.

Velení vojskům armády za útoku

Do první útočné operace mohou vojska přecházet za různých podmínek. Nejsložitější budou pravděpodobně ty, kdy bude třeba při nenadálém napadení uvádět vojska do plné bojové pohotovosti a současně z chodu vstupovat do sražení třeba jen částmi bojeschopných sil. V tomto případě musí velitel a štáb armády co nejrychleji zjistit a zhodnotit situaci nepřítelů a vlastních vojsk, pokračovat v řízení bojového poplachu a současně organizovat odražení agrese nepřítelů.

Při velení vojskům v podmínkách nenadálého napadení se velitel armády řídí dříve zpracovaným plánem operace, jehož opatření upřesňuje podle vzniklé situace. Při zásadní změně situace pak velitel armády souběžně s uvádě-

ním vojsk do plné bojové pohotovosti přijímá nové rozhodnutí ve zkrácené lhůtě. Hlavním podkladem mu bude zpravidla analýza jen hlavních a rozhodujících prvků situace.

Práce polního velení armády je zaměřena především na získání potřebných údajů o situaci k rozhodnutí velitele a pro předání bojových úkolů vojskům. V podmínkách nenadálého napadení nepřítele bude mít upřesnění a předání upřesněných nebo nových úkolů zásadní význam. Ke zkrácení času je proto třeba plně využít dříve zpracovaných signálních tabulek a formalizovaných bojových dokumentů.

Při bojovém poplachu se vojska řídí zpravidla ze zodolněných pracovišť v kasárnách s využitím pojítek. Po rozvinutí a pohotovosti spojení na velitelském nebo záložním velitelském stanovišti se velitel přesune na jedno z nich. Posádkové spojovací uzly využívá i po opuštění kasáren, zvláště nemůže-li je nahradit jiným způsobem.

Abychom mohli plánované jaderné údery zahájit včas, můžeme povely předávat přímo útvarům a jednotkám (vynechat mezistupně velení).

Po zahájení bojové činnosti v průběhu přesunu vojsk ke státní hranici shromažďuje štáb armády zprávy o situaci a stavu vojsk vlastních i nepřítele, o radiační, chemické a biologické situaci, o rozrušených a zavalených prostorech, pásmech zamoření apod. K tomu využívá hlášení podřízených, pořádkové služby, stanic protivzdušné obrany a hlášení o stavu a situaci týlových útvarů a zařízení. K upřesnění neúplných nebo protikladných hlášení do vojsk vysílá důstojníky štábu.

Velitel a štáb musí vytvářet úderná uskupení tak, aby svazky prvního sledu, rozmístěné v různých vzdálenostech, přešly do útoku podle možnosti současně.

Při útoku za použití jaderných zbraní bude jeden z hlavních úkolů spočívat v efektivním využití jaderných zbraní vojsky k proniknutí úderných uskupení do hloubky. Proto musí velitel a štáb armády neustále udržovat vysokou pohotovost raketového vojska k vedení prvního a dalších jaderných úderů a zabezpečit připravenost především tankových a motostřeleckých svazků k neprodlenému využití výsledků jaderných úderů.

Při útoku na nepřítele v obraně za použití jaderných zbraní soustřeďuje velitel a štáb pozornost na včasné stanovení úkolů raketovému vojsku ke zničení prostředků jaderného napadení nepřítele a jeho hlavního uskupení vojsk. Souběžně s tím stanoví úkoly vojskům k využití výsledků jaderných úderů svazky prvního sledu.

Při vedení útoku s použitím jen klasických prostředků se velení vojskům soustřeďuje na vytvoření rozhodující převahy sil a prostředků nad nepřítelem na hlavním směru, na zničení nepřátelských prostředků jaderného napadení, na udržování pohotovosti raketového vojska k okamžitému použití a na připravenost vojsk k přechodu na vedení bojové činnosti v podmínkách používání jaderných zbraní.

Za těchto podmínek organizuje štáb armády aktivní průzkum ke zjištění prostředků jaderného napadení nepřítele a příznaků k přechodu na používání jaderných zbraní. V dalším zabezpečuje ničení ZHN nepřítele a organizuje opatření k ochraně proti zbraním hromadného ničení. Na základě situace upřesňuje bojové úkoly vojsk a způsoby součinnosti pro případ přechodu na použití jaderných zbraní a nepřetržitě kontroluje pohotovost vojsk k činnosti za použití jaderných zbraní.

V průběhu bojové činnosti vedené bez použití jaderných zbraní je překonání odporu nepřítele v obraně závažným úkolem. Při organizaci průlomu nepřátelské obrany na základě hodnocení situace stanoví velitel armády úseky průlomu, organizuje palebnou přípravu, stanoví způsob rozvinování vojsk a způsob zteče předního okraje nepřítele. Souběžně s tím určí pochodové osy předsunovanému dělostřelectvu a jeho palebná postavení, způsob činnosti předsunutých oddílů a hlavních sil armády a upřesní způsob součinnosti sil a prostředků za palebné přípravy, při rozvinování, při zteči a útoku do hloubky.

V průběhu bojové činnosti bez použití jaderných zbraní je jedním z hlavních úkolů velitele a štábu armády udržovat neustálou pohotovost jaderných prostředků k vedení úderů a ostatních vojsk k přechodu na vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní.

K přechodu na použití jaderných zbraní předává štáb vojskům dříve stanovené signály a upřesňuje jim bojové úkoly. Velitel armády stanoví dobu a prostory vedení jaderných úderů, upřesňuje směry rozhodného útoku do hloubky ihned za jadernými údery tak, aby vojska využila výsledků jaderných úderů co nejefektivněji.

Podle změn v uskupení vojsk, charakteru a způsobu jejich činnosti při přechodu na použití jaderných zbraní upřesňuje velitel armády dříve přijaté rozhodnutí, úkoly vojskům, otázky součinnosti a zabezpečení bojové činnosti.

Při přechodu na použití jaderných zbraní je třeba organizovat v nejkratší možné době jaderné údery na hlavní uskupení nepřítele s důrazem na jeho prostředky jaderného napadení, rozhodně obnovovat bojeschopnost napadených vojsk a zaměřit úsilí vojsk k rozhodnému proniknutí do hloubky nepřátelské sestavy.

Velení vojskům armády ve střetném sražení

Zde bude charakteristické — velmi omezený čas na organizaci bojové činnosti a nejasnost situace. Proto velitel armády musí pro střetné sražení včas vytvořit vhodné uskupení, včas zahájit předstihující jaderné údery a palbu na přisunované nepřátelské uskupení. Velitel přitom velí osobně silám a prostředkům, které se účastní předstihujícího úderu. Náčelník raketového vojska a dělostřelectva a náčelník střediska bojového velení letectva organizují bezprostřední přípravu raketových a leteckých svazků a útvarů k vedení jaderných úderů a úderů letectva na nepřítele.

Štáb armády nepřetržitě získává a vyhodnocuje zprávy o nepříteli, připravuje potřebné propočty k rozhodnutí velitele na střetné sražení i k vedení předstihujícího úderu.

V rozhodnutí pro střetné sražení velitel stanoví:

- opatření pro boj s prostředky jaderného napadení a letectvem nepřítele;
- uskupení nepřítele, které bude ničit jadernými údery, letectvem a dělostřelectvem;
- úderné uskupení a způsob jeho činnosti;
- směr hlavního a druhého úderu;
- operační sestavu vojsk;
- bojové úkoly vojsk;
- organizaci velení, způsob součinnosti a zabezpečení přesunu a rozvinutí vojsk.

Při organizaci střetného sražení a předstihujícího úderu velí velitel armády z velitelského nebo záložního velitelského stanoviště. Záložní velitelské stanoviště se v tomto případě rozmisťuje na směru hlavního úderu v blízkosti čar pro rozvinování hlavních sil armády.

Velení vojskům armády při překonávání vodních překážek

V průběhu operace budou vojska překonávat poměrně velké množství vodních překážek. Už na vzdálených přístupech k vodní překážce je štáb armády povinen zabezpečit dostatek zpráv o uskupení a charakteru činnosti nepřítele, o jeho silách na přístupech k vodní překážce a za ní a o přisunovaných zálohách.

Štáb armády musí zabezpečit upřesněné údaje o režimu řeky, přepravištích, zamořených a zatarasených prostorech, podvodních minách a o charakteru obrany nepřítele na obou březích řeky. S přibližováním vojsk k řece tyto údaje stále upřeshňuje.

Specifickým úkolem štábu armády při plánování násilného přechodu vodní překážky je propočet doby vyjití vojsk k řece, rozdělení přepravních prostředků mezi svazky prvního sledu, organizace manévru přepravními prostředky a zpracování grafikonu přepravy, který bude v průběhu přepravy upřeshňovat. K rychlému a správnému propočtu přepravy vojsk a ke zpracování dalších údajů může v plné míře využít výpočetní techniky.

Velitel armády přijímá rozhodnutí k překonání vodní překážky buď při plánování operace, nebo v jejím průběhu. Zpravidla v něm stanoví:

- zámysl zničení nepřítele na obou březích řeky;
- objekty a způsob vedení jaderných úderů, úderů letectva a palby dělostřelectva;
- bojové úkoly a přepravní úseky svazků;
- úkoly a způsob použití předsunutých odřadů a vzdušných výsadek;
- rozdělení přepravních prostředků a jejich manévru;
- prostory armádních přepravišť, dobu jejich pohotovosti a způsob jejich využití;
- organizaci PVO a ostatních opatření k zabezpečení přepravy.

Rozhodnutí velitele se zpracovává na mapě s nezbytnými písemnými přílohami a propočty. Úkoly vojskům předáváme předem tak, abychom zabezpečili čas na organizaci jaderných úderů a palby, na vytvoření takové sestavy vojsk na přístupech k řece, která odpovídá podmínkám pro překonání řeky z chodu.

Při překonávání středních a velkých vodních překážek na nejtěžší přepravní úseky vysíláme důstojníky štábu armády se spojovacími prostředky. Sám velitel je zpravidla na záložním velitelském stanovišti poblíž řeky, odkud osobně řídí přepravu vojsk.

Po skončení přepravy hlavních sil divizí prvního sledu armády se řízení další přepravy v plném rozsahu centralizuje tak, aby bylo zabezpečeno nepřetržité řízení vojsk. Nejprve se přepravuje se záložním velitelským stanovištěm zpravidla i velitel armády s vybranými náčelníky druhů vojsk a speciálních vojsk (zpravidla s využitím prostředků předsunutého místa velení nebo vzdušného místa velení), zatímco velitelské stanoviště se přemisťuje až tehdy, když velitel armády převezme velení na protilehlém břehu v plném rozsahu.

Jestliže brzy po překonání jedné vodní překážky následuje další, pak musí

velitel armády především zabezpečit dostatek přepravních prostředků na obě překážky buď manévrem ze zálohy, přidělením frontových prostředků, nebo i manévrem těchto prostředků z první překážky.

Obnovení bojeschopnosti vojsk v průběhu operace

V průběhu operace mohou mít vojska po jaderných úderech nepřítele velmi sníženou bojeschopnost, nebo jí dokonce ztratit.

V této situaci musí velitel a štáb armády neprodleně organizovat splnění stanovených úkolů bojeschopnými silami a prostředky a současně obnovovat bojeschopnost napadených vojsk.

Hlavním úkolem celého štábu armády bude především obnova velení a shromažďování zpráv, které charakterizují stav a pravděpodobný zámysl nepřítele, situaci a stupeň bojeschopnosti vojsk armády a jejich možnosti splnit stanovené úkoly po použití jaderných zbraní oběma stranami.

Hlavní úsilí průzkumu se zaměřuje k tomu, aby měl velitel všechny nezbytné údaje k odražení nepřítele, který se snaží využít výsledky svých jaderných úderů, a k přijetí opatření ke zničení nepřítele jadernými údery, údery letectva a palbou dělostřelectva a to především těch sil a prostředků, které neztratily bojeschopnost a představují reálnou úhrozu vojskům armády.

Velitel po obdržení hodnověrných zpráv o rozmístění nepřítele organizuje jeho ničení jadernými údery, letectvem a dělostřelectvem. Souběžně štáb získává a vyhodnocuje zprávy o počtech a parametrech jaderných výbuchů nepřítele v pásmu bojové činnosti a o stavu napadených svazků a útvarů. Tyto údaje získává od jednotek speciální kontroly, prostředků radiačního průzkumu, od vojsk, se kterými má spojení, a od nadřízeného štábu. Současně s tím řeší i obnovení systému velení.

Předpověď ztrát se upřesňuje na základě hlášení od vojsk. Kromě toho se k upřesnění situace a ztrát mohou vysílat vrtulníky, nebo bojová vozidla s důstojníky štábu. Zkušenosti ze cvičení i propočty ukazují, že úplné údaje o situaci po jaderných úderech nepřítele můžeme soustředit v rámci armády do 4—6 hodin a v rámci divize do 2—3 hodin.

V souvislosti s tím nemůže zpravidla velitel armády čekat až na úplné zprávy, až bude upřesněna předpověď ztrát, ale rozhodne vyvést vojska z rozrušených prostorů, z pásma nebezpečného zamoření a organizovat bojeschopnými silami obranu směrů možných úderů nepřítele.

Po analýze všech údajů o stavu armády a operačně taktické situace hodnotí velitel armády stupeň bojeschopnosti vojsk a stav jejich všestranného zabezpečení. Na tomto základě stanoví, které svazky mohou vést aktivní bojovou činnost, upřesňuje nebo jim stanoví nové úkoly. Současně upřesní i způsob součinnosti, zabezpečení bojové činnosti, nebo tyto otázky organizuje nově. K posílení úderného uskupení nebo obrany ohroženého směru zasazuje svazky druhého sledu (vševojskovou zálohu) a zálohy.

Způsob obnovení bojeschopnosti svazků napadených jadernými údery nepřítele stanoví velitel armády. K tomu vyčleňuje potřebné síly a prostředky, určuje způsob a lhůty obnovení bojeschopnosti, odstranění následků jaderných úderů nepřítele a vydá odpovídající nařízení náčelníkům druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

V rozhodnutí velitel armády na základě vzniklé situace po oboustranném vedení jaderných úderů zpravidla stanoví:

- zámysl na obnovení (pokračování) bojové činnosti bojeschopnými silami a prostředky;
- bojové úkoly těchto sil a prostředků a způsob jejich součinnosti;
- síly a prostředky pro obnovení bojeschopnosti a odstranění následků po jaderných úderech nepřítele;
- způsoby, síly, poslušnost a lhůty obnovení bojeschopnosti vojsk, které utrpěly ztráty;
- způsob odstranění následků po jaderných úderech nepřítele;
- organizaci zabezpečení aktivní činnosti vojsk a obnovení bojeschopnosti;
- organizaci velení.

V první řadě půjde o obnovení narušeného spojení a velení. Ostatní opatření obnovení bojeschopnosti organizujeme tak, abychom předstihli nepřítele v zahájení bojové činnosti hlavních sil.

Úspěšné uskutečňování všech opatření k obnovení bojeschopnosti vojsk armády závisí na včasném plánování na základě operačního předvídání, na vysoké operativnosti a přesnosti práce velitele a štábu při obnovování bojeschopnosti v průběhu operace.

V průběhu operace budeme řešit řadu různorodých úkolů. Efektivnost jejich splnění bude v mnohém záviset na kvalitě velení. Velení v průběhu operace má celou řadu specifik, vyplývajících z druhu bojové činnosti a charakteru řešených úkolů.

Velení vojskům v průběhu operace vyžaduje vysoké vypětí fyzických a morálních sil všech příslušníků polního velení armády. V důsledku aktivní činnosti nepřítele se mohou připravené plány měnit, může vzniknout i řada složitých a nepředvídaných momentů.

Velitel a štáb armády musí v průběhu operace projevit silnou vůli, energii a odvahu, aby včas usměrnil úsilí vojsk ke splnění stanovených úkolů.

Závěrem chci uvést, že dynamičnost soudobých operací, jejich rychlý spád, složitost a náhlá proměnlivost vyžadují rychlou a při tom uváženou reakci velitelů a štábů.

Objektivní požadavek, rozhodovat se rychle a pod tlakem času, vyžaduje přesnou organizovanost a sladěnost práce velitele a štábu. Proto bychom měli věnovat náležitou pozornost velitelské přípravě a při velitelsko-štabních cvičeních daleko více času pro řízení vojsk v průběhu operace.